

Сутність строку давності виконання відповідних постанов полягає в тому, що він є обмеженим максимальним періодом у часі, протягом якого мають бути вчинені всі дії, спрямовані на виконання стягнення. Тому строк давності виконання постанови необхідно розглядати безвідносно до виду адміністративного стягнення.

Також звертаємо увагу, що згідно статтей 250, 287 КупАП органам прокуратури надані наступні повноваження: «прокурор, заступник прокурора, здійснюючи нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів при провадженні в справах про адміністративне правопорушення має право оскаржувати постанову і рішення по скарзі в справі про адміністративне правопорушення», але цим правом взагалі не скористалися.

Об'єктивна сторона адміністративного проступку, передбаченого ч. 1 ст. 78 КУпАП «Порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або впливу на неї фізичних та біологічних факторів», викладена у такому вигляді: «Викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом, інші порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря або перевищення технологічних нормативів допустимого викиду забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів».

Об'єктивна сторона правопорушення, яке передбачено ч. 1 ст. 241 Кримінального кодексу України «Забруднення атмосферного повітря», викладена таким чином: «Забруднення або інша зміна природних властивостей атмосферного повітря шкідливими для життя, здоров'я людей або для довкілля речовинами, відходами або іншими матеріалами промислового чи іншого виробництва внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи для довкілля».

Із зазначеного випливає, що описані дії в ч. 1 ст. 78 КУпАП та ч. 1 ст. 241 КК України не можливо вважати одним та тим самим діянням, оскільки, це різні правопорушення за об'єктивною стороною.

Таким чином, з огляду на вищевикладене, відсутні законні підстави для закриття цієї справи про адміністративне правопорушення на підставі п. 8 ч. 1 ст. 247 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

УДК 349.6

DOI: 10.31733/17-03-2023-212-214

Людмила ДОБРОБОГ

професор кафедри

загальноправових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вперше стратегію національної безпеки України було визначено відповідним Законом України (далі – Закон), який прийнято Верховною Радою України 19 червня 2003 року № 964-IV. До прийняття цього закону діяла Концепція (основи державної політики) національної безпеки України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 16 січня 1997 року. Стратегія представляла загальний документ, не деталізований план на довготривалий проміжок часу. Нею було передбачено, що основними об'єктами національної безпеки є суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси [1]. Але з відомими воєнними подіями на теренах України, коли нікому і в поганому сні не могло приснитися, що в центрі Європи в середині XXI століття, в епоху інформаційного суспільства, розпочнеться настільки кровопролитна війна, де виміром буде людське життя. Як відповідь на історичну дійсність, виклик, у 2018 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про національну безпеку України» [далі Закон]. До нього весь час вносились відповідні зміни. Закон складався із шести розділів та тридцяти

п'яти статей. Причому, статтю 34 – виключено, Розділ VI «Прикінцеві та перехідні положення» [2]. Щодо Закону, то можна зазначити, що він деталізований, визначає засади контролю національної безпеки України, керівництво та координацію у сфері нацбезпеки. Звертає на себе увагу Розділ V «Планування у сферах національної безпеки та оборони». Він складається із 10 статей (ст.ст. 25 – 35, одну виключено, як вже зазначалося). В цьому Розділі Закону жодного разу не згадувалось про навколишнє природне середовище. Хоча в самому Законі в ч.1 ст. 1 зазначено: «Державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист: людини і громадянина – їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій» [2]. Таким чином, нормативно-правовим актом було передбачено захист навколишнього природного середовища від надзвичайних, екстремальних ситуацій в умовах воєнного стану.

Проводились і дієві заходи. Так, наприклад, при Уряді України створена Національна рада з відновлення України від наслідків війни відповідно до Указу Президента від 21 квітня 2022 року № 266/2022 в рамках 24 робочих груп. Національна рада розробила план (далі План) заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України, перелік пропозицій щодо пріоритетних реформ та стратегічних ініціатив, проектів нормативно-правових актів, прийняття і реалізація яких є необхідними для ефективної роботи та відновлення України у воєнний і післявоєнний періоди [3]. План складався із 24 розділів і дія його розрахована до 2032 року.

Розділ 21. Екологічна безпека. В Проекті констатувалося, що внаслідок війни близько 20 % площі всіх природоохоронних територій України перебувають в небезпеці, під загрозою знищення наразі залишаються 17 Рамсарських об'єктів загальною площею 627,3 тис. га, близько 160 територій Смарагдової мережі площею 2,5 млн га та 4 біосферні заповідники. Це несе загрозу стратегічним цілям зі збереження біорізноманіття, призводить до зменшення потенціалу поглинання парникових газів, посилює процес опустелювання та деградації, особливо на землях сільськогосподарського призначення. Критична загроза постала перед ендемічними видами рослин і тварин, їх зникнення неситиме катастрофічні наслідки для біорізноманіття планетарного масштабу. Майже 3 млн гектарів лісу в Україні були охоплені воєнними діями. Через війну понад 4,6 млн людей в Україні мають проблеми з доступом до питної води.

Існують значні загрози ядерній та радіаційній безпеці через пошкодження ядерних та радіаційно небезпечних об'єктів (зокрема, внаслідок тимчасової окупації Запорізької АЕС та Чорнобильської зони відчуження). В зоні відчуження знищено систему радіаційного моніторингу [4].

У 2022 р. Планом (проектом) було передбачено розроблення/прийняття необхідної правової бази у галузі охорони довкілля, ядерної та хімічної безпеки, клімату та сталого природокористування відповідно до вимог законодавства ЄС. Аналізуємо «Законодавство України» станом на 06.03.2023. Так, у 2022 році в Міністерстві України було зареєстровано чотири нормативних акти, які торкаються охорони навколишнього природного середовища [4].

Звертає на себе увагу один із пунктів Плану «Розбудова системи моніторингу довкілля», який заплановано на 2026-2032 рр. Чи не запізно? На нашу думку, моніторинг та аудит повинні бути як в 2022 р., так і в 2032 р. Також Планом (проектом) передбачено очікувані результати.

Таким чином, в розвитку національного законодавства, як позитивне слід відмітити, що держава виокремлює проблеми довкілля і в умовах воєнного стану. На виклики часу реагують Міністерство Оборони України, Міністерство Довкілля, які удосконалюють нормативно-правову базу щодо охорони навколишнього природного середовища тощо. Створюються робочі групи щодо відновлення природи. До складу цих груп по відновленню довкілля у післявоєнній країні повинні залучатися фахівці різних галузей науки. Це мають бути не тільки економісти, біологи тощо. До розробки програмних документів необхідно долучати юристів, істориків. Адже історичний досвід щодо поновлення природного середовища досліджувався, зокрема, й представниками саме історичної науки.

Разом з тим звертає на себе той факт, що в ході Російської агресії в Україні з різних причин частково працюють норми міжнародного права. Особливо ті, які торкаються функціонування атомних електростанцій тощо. На тимчасово окупованій території України військами РФ знаходиться Запорізька АЕС. МАГАТЕ протягом двох років війни не взяла на

себе зобов'язання забезпечення її безпеки.

Міжнародне гуманітарне право надає навколишньому природному середовищу особливий захист: як загальний, так і спеціальний. Природа, відповідно до міжнародних конвенцій, не може бути військовою ціллю. Але найбільше всього від збройних конфліктів страждає саме довкілля. Проте притягнути до відповідальності за злочин проти навколишнього природного середовища під час війни дуже складно. Саме злочини проти такого німого потерпілого, як довкілля, повинні фіксуватися особливо ретельно.

Слід констатувати, що Програма ООН (ЮНЕП) має вироблені критерії щодо визначення оцінок впливу війни на навколишнє природне середовище і фахівці ЮНЕПу мають певний досвід (події в Косова, Афганістані та ін.) щодо оцінки збитків, які нанесені природі від воєнних дій, в Україні вони спрацюють дуже обережно та повільно.

Найблищим часом Україні необхідно передбачити і поновлення її родючих ґрунтів, а саме розмінування території, де проходили активні військові дії.

Теперішнім й прийдешнім поколінням варто пам'ятати, що людина також є частиною навколишнього природного середовища. На сьогодні ООН не може надати точної цифри щодо загиблих серед цивільного населення. Ми маємо приблизні втрати серед цивільних в таких містах, як Луганськ, Маріуполь, Донецьк, Горлівка та в інших тимчасово окупованих містах. Наступне, на що слід звернути увагу це те, що під час воєнної агресії РФ ми спостерігаємо соціально-гуманітарні загрози для людей: збільшення хвороб, міграцію населення, примусове вивезення населення, в тому числі дітей та жінок репродуктивного віку до країни-агресорки, виїзд українців до ЄС та ін. країн. В місцях масових поховань цивільного населення без дотримання санітарних норм можуть спалахнути інфекції. І це теж виклик. І це ще не всі соціально-гуманітарні загрози. Як результат: населення України значно зменшилося. Тож питання приросту населення в Україні повинні бути передбачені в плануючій документації та закріплені нормативно-правовими актами України (шляхом заохочування народжування). Звичайно, що мають діяти й норми міжнародного гуманітарного права.

На порядку денному стоять питання глобальної безпеки країн, створення нових союзів держав. До речі, з приводу створення союзів держав варто звернутися до історії, так, наприклад, союзу України, Польщі та Литви. Союз має виробити колективну доктрину безпеки, або Європейська безпекова доктрина вимагає бути доопрацьована. В ній одне із провідних місць повинні займати питання довкілля. В доктрині також повинні відбиватися принципи життя суспільства після збройного конфлікту.

До миру в Україні далеко, ще досить далеко, що й уявити важко.

Але це не повинно заважати нам думати про мир та готуватися до нього. Національний законодавець та світова спільнота, на наш погляд, повинна зосередити увагу на дієвості нормативно-правових актів, які захищають чи мінімізують наслідки воєнних дій на навколишнє природне середовище в країнах, в яких ведуться збройні конфлікти, зокрема в Україні. Треба пам'ятати, що екологічні лиха кордонів не мають.

1. Закон України «Про основи національної безпеки України». Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

2. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T182469?an=1&lang=ua>.

3. Урядовий портал. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/> robochi-grupi.

4. Законодавство України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>